
V zimě je prostředí často horší ve vesnici než v Praze

V zimě je prostředí často horší ve vesnici než v Praze

Sotva skončil jeden z nejdůležitějších mezinárodních summitů roku o klimatu, už si všichni lidé, kteří mají hlavu plnou starostí o stav ovzduší a klimatu mohou v Karolinu koupit sborník prací, který jim pomůže se orientovat v této aktuální problematice. Se spoluautorem publikace profesorem Martinem Branišem jsme si povídali o novém sborníku.

Kodaňský summit probíhá do 18. prosince a kniha Atmosféra a klima, Aktuální otázky znečištění ovzduší, kterou vydává nakladatelství Karolinum právě vychází. Je to náhoda?

Nakladatelství Karolinum využilo příležitost a v době konání Kodaňského summitu vydalo knihu Atmosféra a klima, která nabízí čtenářům odborný, ale přitom čtivý přehled informací k problematice ovzduší, klimatologie a meteorologie, tedy témat diskutovaných v dánské metropoli. Publikace sice nepatří ke kategorii beletrie, ale zvědavému čtenáři, který je denně vystaven vodopádu "klimatických" informací může pomoci utřídit si myšlenky. Politické interpretace řeší co se bude dít, kolik nás to bude stát a jak budou lidé případně válčit o zdroje, až někde vypukne sucho, nebo přijdou ničivé povodně. Po přečtení knihy snad čtenář pochopí, že až takové hrůzy asi nehrozí. Na druhé straně však také zjistí, že klimatický systém je natolik komplikovaný, že politické a často příliš triviální výklady nestačí a problémy ovzduší a klimatu vyžadují vědeckou interpretaci. Publikace tedy není primárně určena pro laiky. Přesto však zaručeně osloví všechny zájemce o danou problematiku.

Autory publikace jsou odborníci, kteří nemají sklon k přehánění a nestaví se cíleně na jednu nebo druhou stranu. Kniha se snaží překročit jednooborové přístupy a nabídnout ucelený a kombinovaný pohled. Například doktor Cílek z Akademie věd více reflektuje socioekonomickou stránku problému. Běžný čtenář nemusí číst všechny kapitoly a nedocenit třeba stať o chemii atmosféry nebo kapitolu o modelování znečištění ovzduší. Některé kapitoly jsou však čtenářsky vysloveně přitažlivé. Odborně populární informace je možné najít hned v úvodní kapitole meteorologa a klimatologa prof. Bednáře. Ve své kapitole například ukazují, že prostředí v „čistých“ vesnicích, které jsou často vyhledávány jako rekreační destinace, může být v zimě často horší než v Praze. Výsledky měření čistoty ovzduší ukazují, že stačí jedna domácnost, kde se špatně topí. Vtip není v tom, že lidé topí dřevem a uhlím, ale že nezvládají techniku topení. Lidé obvykle neznají fyziku, nevyhřejí dostatečně topeniště a přiloží uhlí. Pokud je topeniště zahřáté, palivo se zplynuje a vyhoří téměř úplně. Když je však topeniště studené, všechno vylétne komínem.

V posledních letech roste zájem o informace o znečištění ovzduší a změnách klimatu, je vaše kniha reakcí na tento trend?

Zvýšený zájem o problematiku znečištění ovzduší a obecně o životní prostředí nás těší. Když jsme se zhruba před rokem bavili o způsobu prezentace fakulty a univerzity, uvažovali jsme o tom, že by bylo vhodné načasovat některé věci k určitým příležitostem. Řekli jsme si, že by bylo skvělé, kdyby začala Kodaň a univerzita ohlásila vydání publikace. A to se vlastně díky spolupráci s nakladatelství Karolinum podařilo.

Knihy Atmosféra a klima vznikla částečně i jako reakce na výzvu, aby se univerzita podílela na vzdělávání státní správy. Společně s paní doktorkou Hůnovou jsme dali anotace přednášek, které původně vznikly jako informační texty určené pro školení státní správy dohromady. Ty pak prošly kompletní úpravou a vznikla publikace, která shrnuje informace běžně přístupné tak ve čtyřech různých typech publikací. Navíc je vše v češtině.

Samozejmě, že vědeckopedagogičtí pracovníci Ústavu pro životní prostředí Přírodovědecké fakulty naší univerzity pracují i na dalších publikacích. V průběhu příštího roku bychom rádi připravili třetí vydání žádaného výkladového slovníku termínů hojně užívaných v oblasti životního prostředí, který obsahuje několik stovek podrobných hesel.

Nedávno jste dokončili celoroční monitorování v pražských podmínkách. Přineslo nějaké překvapivé výsledky?

Jedna z mých diplomantek monitorovala celý rok pomocí přenosného přístroje, co sama dýchá. Doufáme, že v nejbližší době vyjdou výsledky v jednom z prestižních mezinárodních periodik. Lidé sice tuší, co dýchají, ale nevědí kvantitativně kolik čeho nadýchají. Přibližně 80 procent času trávíme ve vnitřním prostředí. Ukazuje se však, že dovnitř se dostává až 80-90 procent škodlivin, které jsou venku. Dokonce i v prostředí, kde trávíme minimální množství času můžeme do sebe dostat tolik znečištěnin, že nás to překvapí. Může jít například o kuřácké prostory restaurací, popř. místnosti, kde se užívají kamna. Měření studentky prokázalo, že i když v průběhu celého měření pobývala pouze 1.2 % času v restauracích, tak za tuto dobu nadýchala skoro 25 procent veškerého prachu, s nímž přišel její organismus během celého sledování do styku.

Jak je na tom univerzita z hlediska ochrany životního prostředí?

Vloni jsme v rámci jednoho semináře zkusmo provedli environmentální audit fakulty a našli jsme docela dost prohřešků. Studenti pak sami přemítali, jak by bylo možno některé napravit. Recyklační nádoby jsme sice zavedli na fakultě už před více než deseti lety, ale stále je co zlepšovat. Trochu postrádám řízení oblasti životního prostředí na úrovni celé univerzity. Ve světě existuje systém "Greening universities", ale myslím, že Univerzita Karlova se ho neúčastní. Například solární panely by určitě využila menza pro ohřev vody a byla by to úspora, která se poměrně rychle vyplatí.